

Cuvântul, versul, poemul

gabriel rusu

ată câteva fragmente din C.V.-ul unui scriitor român de astăzi, considerat după toate canoanele încă Tânăr, C.V. care mai îmi dă un argument (din prea puținele, totuși, ce mi se oferă!) cum că literatura română nu va îngenunchia, lovită peste ceafă, în gangurile din spatele blocurilor de cartier și nici nu va expia melodramatic sub maldărele de suspine monocorde țâșnute din piepturile revanșarde ale gospodinelor de bună credință și gust artistic de duzină. Scriitorul în cauză are 26 de ani, a studiat la Universitatea Paris IV, este doctorand în literatură comparată, a publicat versuri (**Amurgu-i departe, smulge-i rubanul, Poemul cu cap de mistreț, Dicționarul de semne și trepte**), teatrul (**A venit la mine un centaur, Marile spirite nu se ocupă niciodată de nimicuri**), studii literare (**Passer en carène și Les Recrues de la damnation**) și traduceri (cea mai recentă fiind **Nichita Stănescu - Les nonmots et autres poèmes**, în colaborare), coorganizează Festivalul „Primăvara poetilor/Les Printemps des Poètes”, coordonează revista de literatură „Versu s/m” și se numește Linda Maria Baros. Am considerat util să fac publice toate aceste amănunte bio-biografice pentru că, pe de o parte, sunt demne de cunoașterea noastră și de toată lauda, iar pe de altă parte, reprezintă un preambul explicativ la ceea ce voi afirma imediat: rareori am întâlnit o îmbinare poeticească mai potrivită între intuirea senzorială a lumii și ramforsarea acestei percepții, în text, cu o rețea de simboluri care interacționează firesc din punct de vedere cultural. Linda Maria Baros avansează o modalitate de înțelegere empatică a firii și firelor Universului și, în egală măsură, reușește să transmită intensitatea genuină a acestei experiențe prin apelul la o anume geometrie a discursului, geometrie în care laitmotivele spiritualității umane sunt ordonate la vedere și, deopotrivă, tainic. O asemenea retorică asigură fiecărui semn un spațiu de ecou care se multiplică imperialist. Astfel, „o întâmplare” se oglindește mai întâi în banalitate, apoi în receptarea culturală comună, apoi în receptarea culturală profesionistă/ specializată, apoi în receptarea culturală sacerdotală - și aşa mai departe. Așa stau lucrurile (sau, mai bine zis, se mișcă, într-o devenire din ce în ce mai complexă!) în **Casa din lame de ras** (Editura Cartea Românească, 2006), unde *partea și întregul trăirii/ mărturisirii sunt aşezate într-o ecuație de o limpezime și un mister... pitagoreice.*

O mistică a numirilor și a numerelor guvernează imaginarul creat de Linda Maria Baros. Materialitatea explorată cu simțurile este experimentată de la element la structură. Pentru a depăși stadiul de efemeritate, aceasta, materialitatea, trebuie re-agregată peren, în imaterialitatea istorisirii. Textul du rează, în timp și în spațiu, *cuvântul, versul, poemul* refac geneza și i se substituie. Este obligatoriu ca rigorile facerii să acționeze și asupra Spunerii. Linda Maria Baros și-a alcătuit carteau cu obstinație de alchimist. Avem în față 30 de poeme, organizate într-un Prolog (1 poem), 7 cicluri care conțin poeme în proporție aritmetică (primul ciclu are 1 poem, al șaptelea ciclu are 7 poeme) și un Epilog (1 poem). Acest text de texte înregistrează, ca într-un jurnal de bord, o expediție într-un teritoriu necunoscut care devine cunoscut pe măsură ce componente sale sunt cartografiate. Este vorba despre o Casă, iar componentele-cicluri de poeme se numesc Pragul, Ușa, Podeaua, Masa,

Fereastra, Pereții, Casa. Arhitectul își prezintă proiectul într-o precuvântare: „Casa care se-nalță din cețurile ființei/ pare-un palat din lame de ras/ care stă-n echilibru/ pe încheietura mâinii tale.” De sus, de la fereastră, poate strigi: - Aduceți mortarul odată, zidari! Zidarii însă plutesc alene printre schele./ Șapte lupi tineri/ dorm cu botul pe prag“ (**Prolog**). Atmosfera este îmbibată, încă de la început, de o amenințare difuză, de aparenta iminență a unei acțiuni violente - sinuciderea, zidirea de vie, sfâșierea sălbatică. Parcă simțim vibrația rea a unui arc încordat pregătit să ucidă. Senzația chiar înfioară, probabilul se transformă în posibil. Linda Maria Baros mânuește poemul ca pe o lupă care mărește exploziv detaliul, îl duce/aduce la dimensiuni gigantice: „Casa plutește pe cocoașa de piatră a singurătății,/ pe solzii ei cenușii, veninoși, însăriți,/ ca și cum noaptea ar fâlfâi,/ într-un cerc de cretă/ și dinspre ea ar răzbate acel foșnet de lavă/ care aduce cu desfacerea unei aripi.” Casa, cu părul ei albastru *d'antan*, dat prin apă sărată,/ prins în ușă, ca-ntr-un ventilator ruginit. Înspite în piatră ghearele ei de acalmanea!/ Însângerat ciocul ei./ Tencui pe dinăuntru. Si râzi./ Tăcerea sare cu picioarele pe clanță” (**Ușa are chip de pasăre**). Se observă jocul de-a „ca și cum”, joc cu umbrele definițiilor care definesc nedefinind. Imprecizia voită dă frâu liber fantăzării, fantazarea potențează metamorfozări succesive ale regnurilor, metamorfozările aşază măști coșmarești peste chipul realității. Viziunea impune o paradoxală disperare calmă, cu atât mai înfricoșătoare. Temerile pot fi alinate numai prin parcurgerea strictă a unui traseu sapiențial. După Prag și Ușă, ești confruntat cu Podeaua: „Să plutești între patru pereți/ -acolo unde se-ntrupează întunericul -/ să te lași de-a lungul lor,/ în nesfârșirea lor de acvariu,/ ca într-un lichid amniotic.” (Aceasta e lumea în care-ți dai drumul,/ agățat de parașuta deschisă a tavanului.)// Părul iubitei, sub pieptene, fulgeră-n beznă,/ spre răsărit, acolo unde se-nnoadă zidurile/ casci. Zidurile și toată tagma lor!!! Si uite, din fumul țigării, se-ngrămădesc nori Cubitus/ în clișeul voalat al ferestrei,/ Obloanele amețelii te izbesc peste față./ Dai cu capul de brumă./ Oh, tună-n amvoanele Nordului./ Si norii se lasă mai jos,/ după legile violente-ale firii./ Deasupra, străluce, poate, steaua; Vântul, năpraznic, bate frunza-n dungă// Pe-alocuri plouă; mai spre vest, păraiele se-adună-n/ râuri/ și râurile ies într-un fluviu-ntunecat pe sub ușă/ - exact aşa cum spun vechile scrieri / spre lumea cealaltă// Iar tu aluneci ușor, până jos, pe podea. Ești în tine“ (**Acolo unde se-nnoadă zidurile casei**). La Linda Maria Baros, algoritmul care asigură funcționarea poemului, menținându-i dinamica în echilibru, constă în îngemănarea (sau alternața!) siameză între sugerarea unei senzații care electrocutează sensibilitatea și plasarea acesteia, a senzației, în contextul arhetipurilor. Este ca și cum, după ce te-ai lovit de un amănumit, te dai un pas înapoi ca să poți contempla întregul. În această manieră, „legile violente-ale firii” sunt plasate, precum fac maeștrii bijutieri, în montura marilor mituri: după ce

ai trecut Pragul și ai deschis Ușa, interiorul își înnoadă zidurile spre răsărit, după modelul arhitecturii bisericesti, apa diluvială a Styxului se conformează preceptelor din vechile scrieri, iar Casa îți arată adevăratul ei chip, care este al tău, Tu te conții pe Tine însuți, în perpetua pregătire de a te naște. Orice lume are nevoie de o ființă mitică în stare să o rostească: „- Dacă-mi tai gâtul, mi-am spus într-o noapte,/ vor curge numai cuvinte.” Fiindcă poetului îi cresc colții uneori, - lungi, ca de fieră/ Cu ei își despici în zori/ pieptul. Si vena jugulară// Dar azi sunt departe. Prietenii, tărății pe calea ferătă// Nimeni nu râde. Nimeni nu plâng./ Tu zaci cu picioarele într-o baltă de sânge“ (**Pieptul și vena jugulară**). Rostirea unei lumi se face prin jertfa violentă a celui care o rostește. Pentru că rostirea înseamnă botez, adică

cărți de luat acasă

numire inițiatrică. A descrie (realitatea), a scrie (recomunând-o, căutându-i esența) și a înscrie (poziționând-o prin ce are emblematic între tâlcurile fundamentale ale omenirii) este una și aceeași acțiune: „Cuvântul a fost la început un recipient/- zvelt, frumos miroitor luierul lui pur!// Din el s-a revărsat cândva universul./ Pereții, care se întrețină în afara oricărui punct/ Mai întâi, peretele dinspre est/ (pe care se va scrie mai târziu ușa);/ dincolo de el - cremaliera lumii,/ ficțiunea scărilor, o sosire// Apoi peretele dinspre sud/ (pe care se va scrie mai târziu fereastra);/ el ascunde vidul scalar al amiezii/ și dublul zborului și resorbția// Apoi peretele orb dinspre nord/ (pe care se vor scrie mai târziu/ siluetele prelungi, de asceți, ale părintilor). Peretele acesta este cel care apără./ Făptura lui stă de pază// Pe urmă, peretele dinspre apus/ (pe care se vor scrie mai târziu/ vocile ascuțite ale copiilor). El ascunde geometria variabilă a neliniștii,/ faliile, mecanismul grădinii// Si, în sfârșit, peretele de sus (tavanul)/ dincolo de care-și fac loc dinții rari,/ de cal ai cerului,/ peretele de jos (podeaua),/ umbra nevăzută a celorlalți,/ și golul de la mijloc - camera, pauza (zero).// Primul cuvânt a fost aşadar un cub/ alcătuit din patru litere și un spațiu liber:/ casă/ un fel de mamă și un fel de tată“ (**Geneza**). Cosmogonia aceasta trimite la un univers suficient să însuși, fals linișitor și bland încarcerant, aidoma acelei legendare ființe androide, suficientă să însuși. În fapt, este vorba despre matricea de dincolo de începutul timpului. Evoluția/revoluția va să vină.

Cred că este prea puțin să vorbești, în ceea ce o privește pe Linda Maria Baros, de talent. Îl are și îl atestă atunci când imaginează metafore la nivel de vers sau de poem. Mai corect ar fi, în cazul ei, să ii fie remarcată viziunea poetică, amplu și cu știință asamblată.